

טוראי אהרונוב עמוס

8350

בן חפצי ואליהו

נולד ב- 1926

התגייס בשנת 1948

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- 18.5.1948

בקרב על צמח.

אהרונ'ב עמוס.

בן חפצי אליהו. נולד ב- 1926 בטשקנט שבברית המועצות ועלה לארץ ב- 1936 בדרך נדודים. האב, אליהו, ושני בנים יצאו לדרך באחד מליכות החורף הרוסי, בשבילי הרים, עברו את הגבול והגיעו לארץ משאת נפשם. האם והאחיות יצאו לחורף ועקבותיהן לא נודעו. כך נשאר הנער משה ללא חינוך אם. בארץ קיבל השכלה עממית ועבר לחיי עבודה, מכניקה עדינה.

כעבור זמן היה לעומד בראשות עצמו.

עם פרוץ הקרבות התנדב למוזנה הלוחמים, והראשון בתפקידיו היה בינואר 1948 - לשמור על קומץ המשפחות בשדמות - דבורה.

במכתביו משם מודגש רעיון ההגנה והעמידה ללא חת בפני האויב. במכתב אחד מזכיר הבן לאב כיצד היה הוא, האב, שומר בזמנו על הבנים, ועתה - היה הוא, הבן, לשומר אחיו בני עמו.

לאחר שלושה חודשים יצא לעין-גב, שם עבר קורס לתותחנים.

בהשתולל הקרבות העזים בעמק הירדן נשלח יחד עם חבריו התותחנים לצמח ובט' באייר תש"ז (18.5.1948) נפל בקרב.

בי"ב באייר תש"ז (21.5.1948) הובא לקבורה בקבר אחים

בדגניה א.

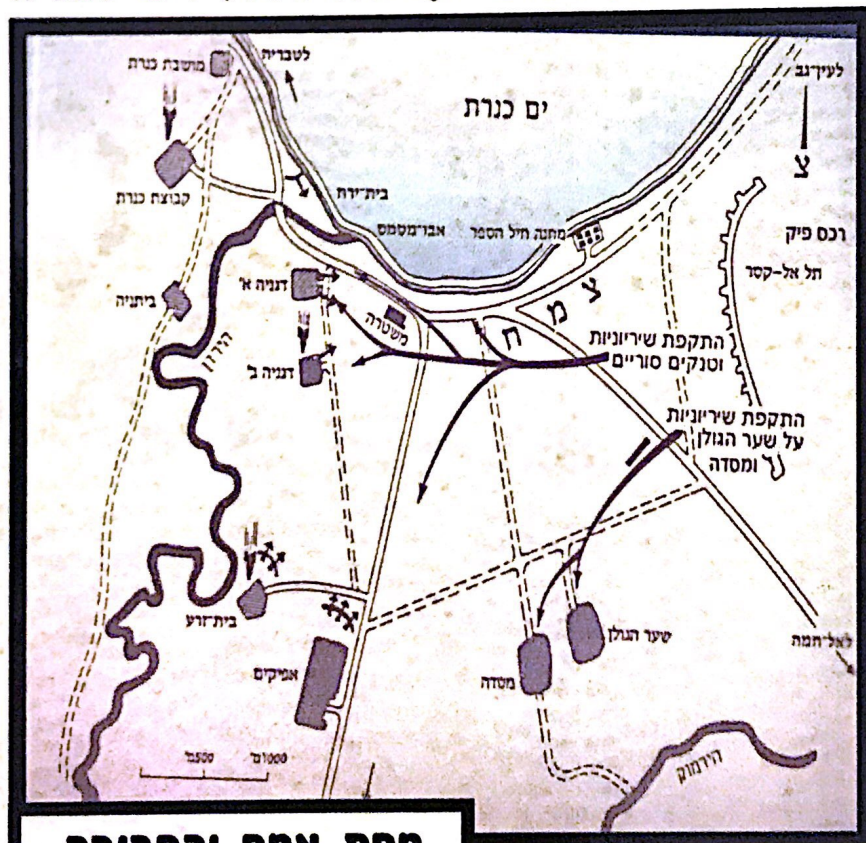
"יהי זכרו ברוך."

המערכה בצמח.

לקראת הפלישה

ה-15 במאי קרב. משמעותו של תאריך זה לגבינו הייתה- משימות קרב קשות למעלה מכוחנו. בין רוכסי הגולן הולך ומתרכז הצבא הסורי לקראת פלישה. דרומה מזה מתרכזים כוחות הלגיון וצבא עיראקי לקח-מה כבר השיגו בקרב הקודם על המשטרה וקבוצת גשר, ויש להניח שלמדו ממנו.

קו ההגנה
הטבעי של
העמק הא
ברכסים, והם
ביד האויב.
הירמוך ניתן
למעבר בכמה
מקומות.
המישור כולו
פתוח ופרוץ.
לא היה לנו,
עד כה, כל
סגור עם צבא
סדיר, פרט
לניסיון מה
בגשר, ורבה
הייתה, על כן,
המתיחות. חוץ
מדאגה עיקרית

מפת צמח והסביבה

זו, -הרי גם עורף החזית לא היה מובטח. לא קשה לשער פריצה מכיוון הרי נצרת, על מנת להתלכד עם הפולשים לשתי זרועות- מלקחים חונקות. המרחק אינו גדול ביותר, והישוב דליל. מספר מבצעים, שנערכו לפני ה-15 במאי, כדי למנוע או להפחית את הסכנה שמעורף, היו הטיהורים בגליל התחתון וכיבוש צמח. בעמק הירדן עצמו נעשו פעולות המניעה העיקרית ע"י החבלנים. כך, ב-5 במאי, הופצץ בכמה

מקומות הכביש היורד מרכס הגולן לאל-חמה, אלא במשך הזמן תוקן כביש זה, ואי אפשר היה לחבלו שנית מפאת האבטחה. כן הונחו מוקשים במעברות הירמוך ושפך הירדן לכנרת.

מכיוונים שונים הייתה הפלישה עלולה להתחיל. שוערו ארבעה צירי פלישה עיקריים, שלפיהם תוכננה ההגנה:

- (1) משפך הירדן לעבר טבחה ובקעת גנוסר.**
- (2) מכיוון ואדי אל-חמה, - ע"י הצבא הסורי.**
- (3) מנהרים אל גשר, במגמת עיקוף וכיתור ישובי העמק ממערב.**

(4) מסביבת קו צינור הנפט לעבר בית יוסף והמישור דרומה, - ע"י הלגיון והצבא העיראקי.

נוכח הסכנה היה צורך לארגן את כל כוח האדם, לרבות אנשי הישובים, לחלוקת תפקידים מתאימה. מטה הנפה, שטיפל באזורים, הועמד תחת פקודת גדוד "ברק". הגדוד פנה לוועד הגוש בדרישה להעמיד 100 אנשים על נשקם מתוך הישובים. גיוס זה, ללא פקודה מן המוסדות העליונים, נתקל בקשיים, שנבעו מאי ידיעת השיטות של ההתגוננות שיש לנקוט, וכן מאי הערכה מספיקה של המצב העלול להתפתח. כל העבודות נפסקו בעמק, וכל האנשים עסקו בהתבצרות, בחפירות ובמקלטים. וועד הגוש טיפל בארגון קו הביצורים החיצוני, שיתבסס על הביצורים והתעלה האנטי-סנקית מימי הבריטים שבסביבות צמח-סמרה, ויושלם לעבר נהרים. לביצוע עבודות אלה ביקש הוועד אנשים מן החוץ, ומשום מה לא השיגום. ואלו אנשי הישובים לא הועסקו בכך. קצב הטיפול בעניינים לא הלם את מהירות התפשטותם של המאורעות. ב-10 במאי הועמדו לרשות הגדוד 100 האנשים המבוקשים על ציודם, כדי להוות כוח נייד באיזור.

הפשיטה

ב-04:30 החלה הרעשת צמח, שער הגולן ומסדה, שגברה והלכה מרגע לרגע. בעת ההיא נפרסו כ-30 שריונים מסוגים שונים (בניהם טנקים) בקשת רחבה מסביבות המחנה עד לבסטין, והחלו להתקדם בפיזור לעבר צמח. חיל הרגלים הסורי לא השתתף הפעם בהתקפה, אלא חנה ממרחק. ההרעשה ערערה את בתי החמר, ששימשו מסתור למגינים. החפירות לא היו עמוקות במידה מספקת, שוחות רובאים בלבד, שחסרו כל כיסויי-ראש. אנשים רבים נפגעו, בניהם מפקדים. השריונים התקדמו תוך כדי הצלפת פגזים לעבר העמדות. אחד התותחים ה-א.מ., שהוצב כנגד כלי הרכב, נפגע והוצא מן השימוש.

הטנקים המתקרבים מדרום איגפו את השכונה שמעבר לתחנת הרכבת. באזה שלנו, שהסיחה אש מאחד הבתים, נטלה את חשקו של חיל הרגלים הסורי לנוע. כן

האיטה מעט את קצב התקדמותו של השריון. אבל, לא לזמן רב. ההרעשות שבאו בכיוון ישיר והאיגוף שמדרום אילצו את המגינים לנטוש את עמדותיה ולהתחיל לצאת מתוך צמח, כשלא ניתן להוציא מתוכה את כל הפצועים. השריונים כיסו באשם את כל הרחובות והמפלשים שבין הבתים. בתופת אש זו קשתה הנסיגה. האנשים זחלו בין הבתים ובקוצים ומספר הנפגעים נתרבה והלך.

ההתנגדות רפתה וכמעט פסקה. השריונים החלו לנוע באין מפריע בשטח פתוח. המגינים נסוגים לעבר בניין המשטרה והלאה. מכונת הירייה שהוצבה בבניין, מחפה על הנסוגים.

בינתיים, תוך התקדמות הרכב הסורי, הופגזה המשטרה הפגזה קשה, ושני טורים קרבו אליה כבמלקחיים, מתוך הרחוב הראשי ומעבר השטח הפתוח שמדרום. רק עם הכבש הכפר, החל חיל הרגלים הסורי להתקדם.

הסמג"ד, צ ב י ק ה ל ב ב , הגיע לפנה"צ לתחנת המשטרה, על מנת לארגן את ההתגוננות. הערבוביה הייתה גדולה, והאנשים אובדי עצות. צביקה ריכז את המגינים ודרש תגבורת נוספת. המחלקה, שחנתה בשער הגולן, אשר לא הותקפה עדיין הוזעקה לעזרה, וכן שארית הפלוגה מטבריה. עד שהגיעו התגבורות נעזבה תחנת המשטרה ע"י מגיניה, ונפגעים רבים נשארו בתוכה, ובניהם צביקה. ברגעיהם האחרונים הספיקו עוד לפגוע בכמה כלי רכב.

המצב היה חמור. למעשה, הייתה הדרך לטבריה פתוחה. בדגניות לא היה כל כוח רציני שמסוגל לעצור. שרידי הנסוגים מצמח היו שבורים ורצוצים. בשטח שבין המשטרה לדגניה נמצאו נפגעים רבים מן הנסיגה הקטלנית, והאויב המשיך להמסיר את אשיו.

המחלקה, שהוזעקה משער הגולן, הוצבה דרומית-מערבית לצמח, בין הכביש לבית זרע, כדי למנוע אפשרות תקיפת טריז דרומה. החזקת המשטרה, ואפילו לזמן קצר בלבד, נתנה את האפשרות לארגן מחדש את הנמלטים למחלקות ולהציבם בקו בית ירח דגניה ב'. על גשר הירדן הונחו חומרי נפץ. החבלנים חיכו לאות. המכוניות עסקו בהעברת הפצועים הרבים משדה המערכה לטבריה.

מצב הרוח של האוכלוסייה האזרחית בעמק הירדן היה ירוד ביותר. הילדים פונו בבהילות רבה בתוך ההפגזות, וכן בלתי לוחמים אחרים. מראה אימים היה בדרך ליבניאל, כשטיפסו בה הילדים ונמלטו למעלה בין ההתפוצצויות המרדפות אחריהם. האבידות המרובות מבני העמק דיכאו מאוד. הייתה הרגשה רעה של התערערות וחוסר אונים, ואין יודע מה ילד יום...

מטה החטיבה שלח תגבורות נוספות מאנשי "דרור", מיישובי הגליל התחתון והעמק. כן הגיעה, לאחר שבירת הקו, פלוגת פלמ"ח מכובשי צפת, שהתכוונה להנחית מכת נגד בלילה. אותו יום נסתפקו הסורים בכיבושם וייצבו את קווייהם בצמח ובמשטרה. הפיקוד העליון, אשר העריך את חומרת המצב, מינה את משה דיין כמפקד הגזרה, והעמיד לרשותו כוחות נוספים, שהחלו להגיע.

...עם דמיוני הבוקר של יום גמישי, 20 במאי, הולך ההתקפה. לא
קדמה לה הפגזה קשה במיוחד, וקשה היה לנש את בואה. מעמדו
של אוי- עמד כנרת- ראיו טור טנקים נע על הכביש הראשי
מהמטרה אשר דגניה. מיד נשלחה הודעה למפקדה. האנשים
הוצעו. הטנק הראשון התקדם בכיוון מעמדו של אוי ולא היה פנו
מן הכביש. התפרשו בשדה והתקדמו בשרשרת מול הקו הטנק הראשון
נפגע מפגז פיאט ונשאר עומד במקום. והמכונה המשיכה לעבוד
(הפיאטיסט נפצע אלה שעה). אידו נרא גם גילימ סוריק. שהתקדמו
מצד גוף הכנרת. אנשי העמדה העסיקו אותם ולא נתנו להם את
האפשרות להתגלות

וכנה באה קריאה מצד גן-מולה: "הטנקים על המפירה. לבוא לעזרה
עם פיאט!" אקרגי את הפיאטיסט שנשאר ורצנו. גוף ריזה הסביר לי את
הפקידו כמס' 2 (מחמת גוסר גפאל קשר בכביש בקטע של כמה מטרים
היה ענין ארוץ מסביב). כשהגענו. ראיו טנק עומד על המפירה. מצד
אחד בזערת השרשרת שלו- פעולתם של בקבוקי מולוטוב. ולא מכונה
הייתה של ממשכה אירוק אש לארכה של המפירה. התקדמנו למרחק 15
מ' ממנו לשם. בעיקר המפירה. התקומם הפיאטיסט בקור רוח מפליא.
כיוון את הכלי וירה. אלא גוצאלת. אז התרומם שוב הבוגר. הקלעים
רצו בל האפר סביבו. אך הוא- לאט ובסקט- כיוון היטב וירה. שנית
ומכונה הייתה נשמתה. נפתח אשנב מפויג ושגר יצא הטנקיסט כשידיו
אמורה. נזרק עליו חימוץ והוא נפל גציו בפנים. גציו בגוף. וכך בער עם
הטנק הבוער. גברו נשיר בפנים. טנק שיושי- לאגר שפרץ את הגדר.
הגיע גם הוא עד המפירה. משום מה נסוג ועמד ממול אקו. ושוב
התרומם אלו פיאטיסט- גבר בית קשה. ירה בו פגז שלא התפוצץ
ובאלו זמן קיבל רסיס במצב גשבי אלו. והוא. בשכבו כך פצוע
בעולה. הורה לי את השימוש בכלי. המשכתי אך גוצאלת ממשיות לא
השגתי. על טנק זה לאם עוד אחד.

בפרדס רבצה המלוקה של קורס מ.כ. מפקדם יצא הווצה. זלזל בין
הקוצים. הגיע למרחק מטרים אחדים מהטנק וזרק בו בקבוק. פגאום
התלקח כולו. הצהלה בקו הייתה רבה. אך כשם שנצאק בבט אגה. כך
כבה בבט אגה (כנראה שמוגר הבוערה לא היה טוב).

גוף הרגלים של האויב כמעט לא הופיע. אפשר היה להבגין בהם פה
לשם כשהם מסתגרים מאחורי ערמול גציר שבשדה. אך אפשרות נגד

הקו לא הופיעו. הורגש מפנה רציני בכל מהלך העניינים. מצב הרוא
 עזה בבת אמת. היו עוד ניסיונות של התקרבות כל רכב משורינים. אך
 אטוה קרוב לא הגיעו. שני משוריינים נפגעו מיריות גומא אנטי-טנקי
 שהוצב בבית ירח וכנראה שהלהבה הגדולה שפרצה בהם לא עודדה
 עוד משלוחים כאלה. כן גם מצא ארצניה אווירון שלהם. היה מנחם טוס
 ויורה. אך לא זרם כל נזק.

האויב הגויש את אשן. המתיחות פשה. האנשים התפרקו בכל ראיית
 פנים שמות ובהן היעשה של ניצחון. עברו מעמדה לעמדה. קלטו וסיפרו
 שמועות. לפנות ערב הודיע אחי מתצפתו על 19 מארקות שיצאו מצמח
 בכיוון אל-אל-קאסה.

עם צמדתי בוקר סיירתי לאחרונה את הקו. בכל הורגשה התפוררות:
 באנשים. בנשק המפוצר. בשמיכות המתגוללות ובשיירים של מזרכי אוכל.
 כיום. לאחר שנה. הכל נהפך סמלים: הגברים שנפלו. המאורעות
 שנתרגשו. ומעשה הטנק. הוא נשאר עומד על אותה גפירה בגן מולה.
 נהפך להיות מצבת זיכרון. קרובים וגולקים באים למצוא בו ירדים
 מתנכים עיו- זהו ג' ד' א' ה' של הקופה.

האנדרטה הישנה בצמח לזכר חללי
 מלחמת השחרור בעמק הירדן

כריצת קו ההגנה בצמח

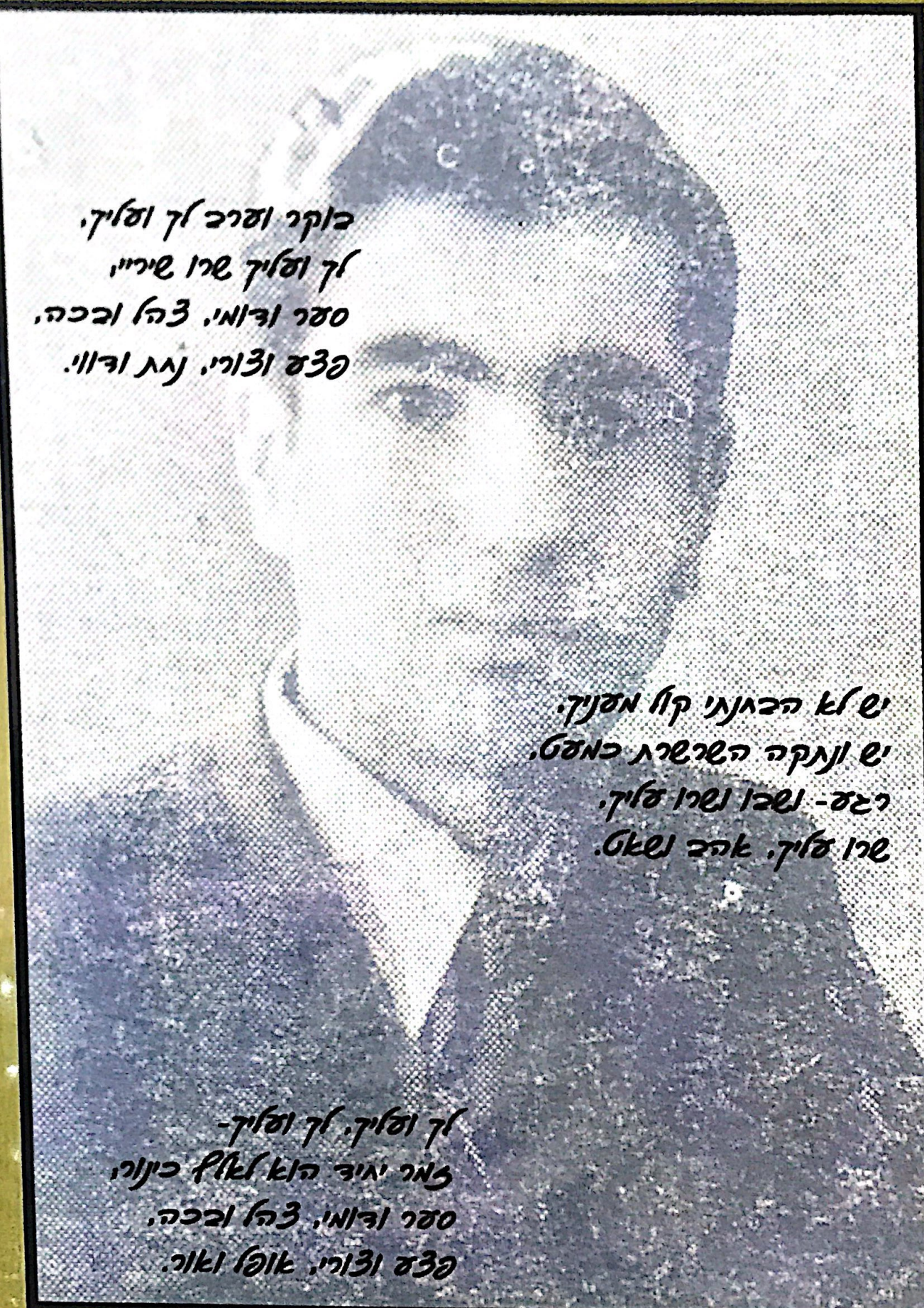
כא אלו יום ה-18 במאי לא פסקו היינות וההפגנות בירושלים, שבוהי רק אש מרכבת, ואיכנו אלוה כדי שנוכל להתגבר. בתמיים התארגנה מפקדה. ואשר אנשי כנרת היה אלק נכבד בה. האנשים האלו אפקידים. אספקת אוכל ואים התאילה להתגבר. אך המסור באנשים, ובייחוד באנשים רעניים. היה רב. עם ערב התאילו להתגבר. לא קלה הייתה העבודה. ומסרו גם כולם. יצוין במיוחד אלו ותיק מעובדי הבנות. שפר לא אילת. בשקידה שקטה. ובסיקרי בקור רוח. אמר. "להיכנס לאדמה" - מונח יסודי בקרב.

באילה נערכה התקפת-נער של הפלמ"ח. מטרתה הייתה - כיבוש המטרה. ונשים היה לאתם אנשי המפירה המדוכדכים אילת את הפלמחאים יוצאים בגשיכה. מצוידים ומסודרים כראוי - כיתה אחי כיתה. מאקה אחי מאקה. הכל אילו אתם במבט של "הצילו, הצילו". כה נאץ היה אילתם של משיני גדניה והעמק כולו איזה ניצחון קטן והיאצ בו. אך הוא לא בא. הם הגיעו עד הפרצה שבקיר הבניין. נתקאו באש חזקה והיה הכרח אסגת באילת אילה נעצבו גם שער הזלון ומסדה. דישנו. שהדבר לא יוודע בקר אך האהבות שאלו משם עשו את שלהן - כל זה לא הוסיף עיבוד. במשך האילה קיבלו גם מעט גבולת. אקו הוכנסו יתר צעירים ואלק מהקשישים הוצאו. היו בסביבה גם עור כולות גבולת רעניים. אך כנראה שמו עויהם לשער הדג.

היום הרביעי עבר אלק הפגנות ואש מכולת ירייה כבדול אסירוגין - פעם פגול ופעם יתר.

התצפיות בישרו התבססות הערבים והצבת כליהם מול גדניה. עם רדת האילה הוסיפו להעמיק את המפירות. אפגול מילול אזורקי הבקבוקים. הגיע גם יורק אהבות (אמצעי מלמה בטנקים). היה זה מכשי גדול ומסורבל. שניתן אלו באות הסברה חופפת כיצד להשגמש בו בקושי העברתו אקו. גפתו או מפירה גדולה איז השער. ועם דמדומי בוקר הצלחנו להכניסו לאדמה. והסוללו וואמד איש להפעילו. ואף על פי כן - בשער הצוק לא פגל. הייתה זו הופעה רגילה בימים ההם בסוגי הנשק שלנו.

במשך האילה הגיעה עוד גבולת - כילת מעמק יזרעאל. קורס מכ. גדנ"ע. הוספנו אנשים אקו. האפנו מקצתם של העיופים. ערכתי רשימה שמי של הקו בדגניה א'. היא מנתה 66 איש.

בוקר וערב אק וואק.
אק וואק שו שיין
סער וואו, צהא ובכה,
פצע וואו, נאט וואו.

יש לא הבאתי קול מעניק.
יש ונקת השגרה כמעט.
רגע- לשון ושון עאק.
שו עאק, אהב נאט.

אק וואק, אק וואק-
צאט יאיד הא לאל כיוון
סער וואו, צהא ובכה,
פצע וואו, אופא ואו.

אהרונ' עמוס ז"ל

אהרונ'ב

עמוס

ז"ל

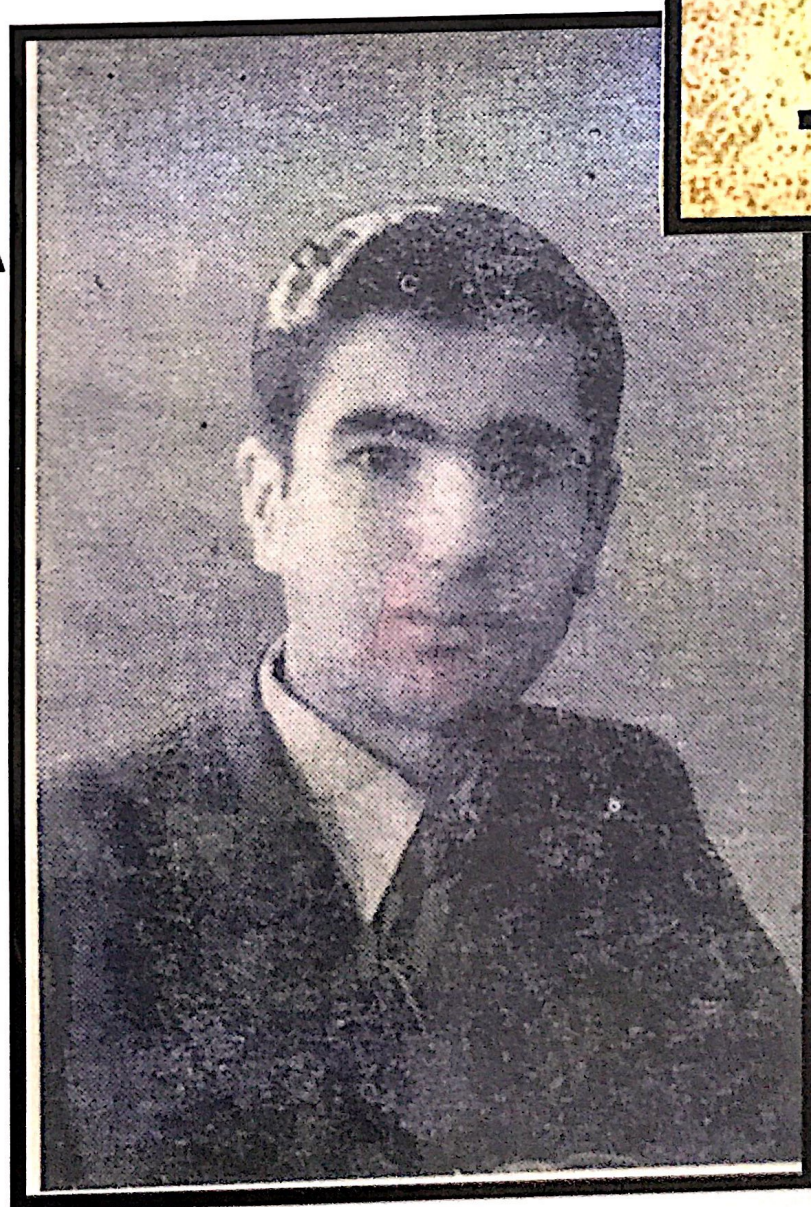
1926-

1948

יהי

זכרו

ברוך

המנוח

עמוס בן חפציבה הי"ד

נפל על משמרתו בהגנת המולדת
ט' אייר תש"ח בן כ"א לחייו

ב"ה,

ועתה כחבו לכם את השירה הזאת
ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם

למען תהיה השירה הזאת לעד בבני ישראל

הגנו מתכבדים בזה להזמין את כבודו לחגיגת הכנסת

ספר תורה להיכל

לעילוי נשמת בננו ואחינו היקר

הבחור עמוס בן חפציבה הי"ד

שתתקיים אי"ה ביום שני י"ד תמוז תשכ"ב (16.7.92)
בשעה 4.30 אחרי הצהריים

באולם "הלן קלר" שדרות יד לבנים 13, יד אליהו
תהלוכה חגיגית לבית הכנסת שלנו ברחוב מזרחי

בכבוד רב

המקדישים אליהו ושושנה אהרונוב